

Traducere publicată cu sprijinul
Institutului Camões – Instituto da Cooperação e da Língua, I.P.

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6, cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte:

021 348 14 74

0733 131 145

0728 084 802

difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74

0728 084 802

0733 131 145

contact@edituraeikon.ro

www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării Științifice
din Învățământul Superior (CNCSIS).

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MENDES, CARLOS FRADIQUE

Poezii = Poesias - Carlos Fradique Mendes ; trad., pref. și note de

Cristina Petrescu. -

București: Eikon, 2021

Conține bibliografie

ISBN 978-606-49-0487-4

I. Petrescu, Cristina trad. (trad.) (pref.) (note)

821.134.3

Coperta: Cristian Cheșuț

Fotografia traducătoarei este realizată de: Adelina Câmpean

DTP: Mariana Răbincă

Editor: Valentin Ajder

Carlos Fradique Mendes

POEZII | POESIAS

Traducere, prefață și note de

Cristina Petrescu

E I K O N

București, 2021

SUMÁRIO

Agradecimentos.....	6
Prefácio.....	12

I. POESIAS PUBLICADAS

I.1. PRIMEIROS POEMAS PUBLICADOS.....34

Folhetim.....	34
Soneto	38
Serenata de Satã às estrelas.....	40
A velhinha	44
Fragmento da <i>Guitarra de Satã</i>	48

I.2. POEMAS DO *MACADAM*

«POEMAS DO *MACADAM*»52

A Carlos Baudelaire.....	58
Intimidade.....	62
As flores do asfalto	64
Noites de primavera no <i>boulevard</i>	66

II. POESIAS INÉDITAS

II. I. ANTERO DE QUENTAL70

Os boleros de Pã.....	70
(Guitarra de Satã) – [I].....	76
(Guitarra de Satã) – [II]	78
[Ó céu da Síria! Ó Oriente imenso!]	80
O possessor	86

CUPRINS

Mulțumiri.....	7
Prefață	13

I. POEZII PUBLICATE

I.1. PRIMELE POEZII PUBLICATE35

Foileton	35
Soneto	39
Serenada lui Satan către stele.....	41
Bătrânică.....	45
Fragment din <i>Chitara lui Satan</i>	49

I.2. POEME DE PE *MACADAM*

«POEME DE PE *MACADAM*».....53

Lui Charles Baudelaire.....	59
Intimitate.....	63
Florile asfaltului.....	65
Seri de primăvară pe bulevard.....	67

II. POEZII INEDITE

II. I. ANTERO DE QUENTAL71

Bolerourile lui Pan.....	71
(Chitara lui Satan) – [I].....	77
(Chitara lui Satan) – [II]	79
[Cer sirian! Tu, Orient imens!]	81
Posedatul	87

II. 2. EÇA DE QUEIROZ	90
[O teu corpo é tão fresco, oh! pura flor das fontes]	90

II.3. JAIME BATALHA REIS	98
Visões	98
Eterna dúvida	102
Na minha rua.....	104
[Amavam-se ambos muito. – Ela à noite roubava	110
Beijos no calvário]	112

III. OUTROS POEMAS

Na lápide de mlle. Rigolboche.....	114
Delírio	120
Velho soneto.....	122
Lisboa ao domingo – No Chiado	124

II. 2. EÇA DE QUEIROZ	91
[Ți-e corpu-atât de fraged, o, floare de izvoare]	91

II.3. JAIME BATALHA REIS	99
Viziuni.....	99
Veșnica îndoială.....	103
Pe strada mea.....	105
[Mult se iubeau cei doi! – Prăda ea pe-nserat].....	111
Săruturi pe Calvariu.....	113

III. ALTE POEZII

Pe piatra funerară a domnișoarei Rigolboche	115
Delir	121
Vechi sonet.....	123
Lisabona duminica – În Chiado	125

I. POESIAS PUBLICADAS⁵²

I.1. PRIMEIROS POEMAS PUBLICADOS⁵³

FOLHETIM

São do sr. Carlos Fradique Mendes – um verdadeiro poeta, que por ora só conhecem os seus amigos íntimos – as seguintes poesias.

Habitando Paris durante muitos anos, conheceu o sr. Fradique Mendes pessoalmente a Carlos Baudelaire, Leconte de Lisle, Banville e a todos os poetas da nova geração francesa. O seu espírito, em parte cultivado por esta escola, é entre nós o representante dos *satanistas* do Norte, de Coppert, Van Hole, Kitziz, e principalmente de Ulurus⁵⁴, o fantástico autor das *Auroras do Mal*.

O sr. Fradique Mendes tem hoje completas três grandes coleções de poesias que, pela unidade, pela

⁵² Tanto os poemas publicados, como os poemas inéditos – portanto, todos os poemas deste livro, exceto os quatro poemas reunidos sob o título de *Outros Poemas*, seguem a edição de Joel Serrão, *O Primeiro Fradique Mendes*, Livros Horizonte, Lisboa, 1985, pp. 257-302.

⁵³ A introdução às primeiras poesias de Fradique Mendes, e os quatro poemas que se seguem foram publicados no jornal *A Revolução de Setembro*, Lisboa, 1869, domingo, 29 de agosto.

⁵⁴ Todos os quatro representantes do satanismo do Norte são autores fictícios, inventados. Porém, a «mistificação lisboeta» (Joel Serrão, *op.cit.*, p. 212) adquiriu tamanha envergadura que as suas obras foram procuradas insistentemente, naquela época, nos livrinhos portugueses.

I. POEZII PUBLICATE⁵²

I.1. PRIMELE POEZII PUBLICATE⁵³

FOILETON

Îi aparțin dlui Carlos Fradique Mendes – poet autentic, cunoscut până acum doar de prietenii săi intimi – poeziile ce urmează.

Locuind în Paris timp de mulți ani, dl Fradique Mendes i-a cunoscut personal pe Charles Baudelaire, Leconte de Lisle, Banville și pe toți poeții noii generații franceze. Spiritul său cultivat, în mare parte, la această școală, este, între noi, reprezentantul cel mai de seamă al *sataniştilor* nordici, al lui Coppert, Van Hole, Kitziz și, mai ales, al lui Ulurus⁵⁴, formidabilul autor al *Aurorelor răului*.

Dl Fradique Mendes are astăzi săvârșite trei mari volume de poezie, ce constituie, prin unitate, prin stăpânirea unei idei generale și prin intimitatea formei,

⁵² Atât poeziile publicate, cât și cele inedite – prin urmare toate poeziile din această carte, cu excepția celor patru poezii reunite, la urmă, sub titlul *Alte Poezii*, urmează ediția lui Joel Serrão, *O Primeiro Fradique Mendes*, Livros Horizonte, Lisboa, 1985, pp. 257-302.

⁵³ Introducerea la primele poezii ale lui Fradique Mendes și cele patru poezii care îi urmează au fost publicate în ziarul *A Revolução de Setembro*, Lisboa, 1869, duminică, 29 de august.

⁵⁴ Toți acești patru reprezentanți ai satanismului nordic sunt autori fictivi, inventați. Cu toate acestea, „mistificarea lisaboneză” (Joel Serrão, *op.cit.*, p. 212) a luat asemenea amploare încât operele acestora au fost căutate cu insistență, la vremea respectivă, în librăriile portugheze.

dominação duma ideia geral, e ainda pela intimidade de forma, constituem três vastas epopeias. A primeira coleção, de versos amorosos, de pequenos romances, tem por título: *A Guitarra de Satã*. A segunda, poesias filosóficas, denomina-se: *Boleros de Pã*. A terceira, série de poesias históricas e fantasias dramáticas, chama-se: *Ideais Selvagens*. Avultam entre as de maior valia «A Morte de S. Jerónimo», «Os Beijos no Calvário» e o «Testamento do Abutre».

Contamos poder brevemente publicar um fragmento denominado: «Para as Andorinhas Lerem», e um outro: «Alma, Lama».

Esta tendência do exuberante *subjetivismo* artístico que pela quebra das derradeiras peias do formulismo e da tradição *clássica* se espraia libérrimo até à licença, espontâneo e pessoal, até ao individualismo exagerado, para o que concorre especialmente o caótico da concepção filosófica, social e estética dos tempos modernos – tempos de laboração e de anarquia, de emancipação e transição, – esta tendência profundamente pessoal e originalmente romântica – dizemos –, que chamam poesia *satânica*, quase não tem tido em Portugal representantes ou prosélitos ou apóstolos, quase não teve eco na alma das sociedades peninsulares, onde tanto se arreigou a *fé* romana, e que por tanto tempo andou atrofiada sob o duplo despotismo civil e religioso, dirigido, alimentado e explorado pelo monarquismo.

Por mais de um motivo são, pois, curiosas as poesias que hoje publicamos.

trei vaste epopei. Primul volum, ce reunește versuri de iubire și mici romane, se intitulează *Chitara lui Satan*. Cel de-al doilea, alcătuit din poezii filosofice, se numește *Bolourile lui Pan*. Cel de-al treilea, întrunind o serie de poezii istorice și fantezii dramatice, are ca titlu *Idealuri sălbatice*. Se remarcă, între creațiile de mai mare valoare, „Moartea Sf. Ieronim”, „Sărutări pe Calvariu” și „Testamentul vulturului”.

Nădăjduim să putem publica în curând un fragment intitulat „Scrieri pentru rândunele” și, un altul, „Alma, Lama”⁵⁵.

Această înclinație a *subiectivismului* artistic care, prin înlăturarea ultimelor obstacole ale formalismului și ale tradiției *clasice*, se manifestă nestăvilit până la licență, acest subiectivism spontan și personal, împins până la individualismul exaltat, căruia i se alătură haosul concepțiilor filosofice, sociale și estetice ale vremurilor moderne – vremuri de caznă, anarhie, emancipare și tranziție –, această tendință profund personală și originar romantică, spunem noi, pe care ei o numesc poezie satanică, aproape că nu a avut în Portugalia reprezentanți, prozeiști sau apostoli, aproape că nu a avut ecou în sufletul societăților peninsulare, unde *credița* romană a fost atât de puternic înrădăcinată și unde a fost atâta vreme vlăguită de dublul despotism, civil și religios, condus, alimentat și exploatat de monarhism.

Nu dintr-unul, ci din mai multe motive trezesc, așadar, curiozitatea poeziile pe care le publicăm astăzi.

⁵⁵ Am optat aici pentru menținerea titlului original, dat fiind jocul de cuvinte, intraductibil în limba română. Pentru a păstra procedeul anagramării, am putea traduce titlul prin „Inimă, mâini”, dar traducerea exactă a cuvintelor ne-ar obliga la o traducere apropiată de „Inimă, nămol”, care ar presupune ignorarea jocului de cuvinte, de care, considerăm noi, este imposibil să ne dispensăm.

SONETO⁵⁵

A cruz dizia à terra onde assentava,
 Ao val florido, ao monte nu e mudo:
 – «Que és tu, abismo e jaula, aonde tudo
 Vive na dor e em luta cega e brava?»

Sempre em trabalho, condenada escrava,
 Que fazes tu de grande e bom contudo?
 Resignada, és só lodo, informe e rudo;
 Revoltosa, és só fogo e hórrida lava...

Mas a mim não há alta e livre serra
 Que me possa igualar! Amor, firmeza,
 Sou eu só – sou a paz... tu és a guerra!

Sou o espírito, a luz! tu és tristeza,
 Ó lodo escuro e vil!...» Porém a terra
 Respondeu: – «Cruz, eu sou a Natureza!»

[Antero de Quental]

⁵⁵ Embora este soneto seja repetido nos *Boleros de Pã*, optámos por mantê-lo, pois foi o nosso desejo conservar intactas as duas séries de poemas publicadas sob o nome de Fradique Mendes, considerando que tanto em termos temáticos, como de autores ou sequência, este ato é relevante.

SONET⁵⁶

Pământului o cruce i-a grăit
 Și văii-n floare, muntelui gol, mut:
 – „Ce ești tu, cușcă, abisul cel temut,
 De dârze, oarbe lupte chinuit?

Lucrând neîncetat, pe veci robît,
 Ce e măreț și bun în ce-ai făcut?
 În resemnare, ești slușitul lut,
 Iar în revoltă, lavă, foc cumplit...

Nu-mi aflu-n lume-un munte pe măsură
 Oricât de-nalt și liber! Pot aduce
 Tărie, amor și pace – tu, doar ură!

Tristețe ești, eu spirit ce străluce!
 O, lut mizer, nedeslușire-obscură!”
 Pământul zise: – „Eu sunt Natura, Cruce!”

[Antero de Quental]

⁵⁶ Deși acest sonet se va regăsi și în *Bolerourile lui Pan*, am optat pentru păstrarea lui din dorința de a menține intacte cele două serii de poezii publicate cu numele lui Fradique Mendes, considerând că atât din punct de vedere al tematicii, cât și al autorilor sau al ordinii, acest act este relevant.